

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського
Навчально-науковий інститут педагогіки, психології, підготовки фахівців
вищої кваліфікації
Кафедра психології та соціальної роботи
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова
Інститут психології імені Г.С. Костюка Національної Академії
педагогічних наук України
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності
Хмельницький національний університет
Вітебський державний університет імені П.М. Машерова
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
Вінницький торговельно-економічний інститут Київського національного
торговельно-економічного університету
Комунальний вищий навчальний заклад Київської обласної ради
«Академія неперервної освіти»
Державний вищий навчальний заклад «Переяслав-Хмельницький ДПУ
імені Григорія Сковороди»
Український науково-методичний центр практичної психології
та соціальної роботи
Чернігівський національний технологічний університет
Академія Державної пенітенціарної служби

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ СОЦІОНОМІЧНИХ ПРОФЕСІЙ В УМОВАХ СУЧАСНОГО СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ

Збірник наукових праць

Випуск 5

Вінниця – 2017

УДК 371.321
ББК 74.03

Рекомендовано до друку Вченою радою Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (протокол № 19 від 24. 05. 2017 року)

Редакційна колегія:

Лазаренко Н.І., кандидат педагогічних наук, доцент, ректор Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського;

Гуревич Р.С., доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, директор ННПППФВК;

Коломієць А.М., доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи;

Паламарчук О.М., доктор психологічних наук, доцент, завідувач кафедри психології та соціальної роботи;

Акімова О.В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки та професійної освіти;

Кадемія М.Ю., кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри інноваційних та інформаційних технологій;

Пишук Н.Г., доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри медичної психології та психіатрії Вінницького національного медичного університету імені М.І. Пирогова;

Лашинна І.М., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної та початкової освіти, вчений секретар Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського;

Браніцька Т.Р., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри психології та соціальної роботи;

Шпортун О.М., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри психології та соціальної роботи.

Підготовка фахівців соціономічних професій в умовах сучасного соціокультурного простору : збірник матеріалів всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю / Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. – Вінниця : ФОП Тарнашинський О.В. – Вип. 5. – 2017. – 299 с.

Збірник наукових праць репрезентує матеріали доповідей учасників всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю. Тематика доповідей пов'язана з проблемами психології, педагогіки, соціальної роботи в підготовці фахівців соціономічних професій в умовах сучасного соціокультурного простору.

Збірник стане у нагоді викладачам і студентам гуманітарних факультетів. Матеріали опубліковано в редакції авторів.

Рецензенти:

Мозгальова Н.Г., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри музикознавства та інструментальної підготовки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського;

Шахов В.І., доктор педагогічних наук, професор кафедри психології та соціальної роботи Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

УДК 371.321
ББК 74.03

© Автори статей

Овчарук Анастасія ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ РОЗВИТКУ НАВИЧОК САМООРГАНІЗАЦІЇ СТУДЕНТІВ ПСИХОЛОГІВ.....	82
Оковита Ольга, Мазуренко Юлія КУЛЬТУРА СПІЛКУВАННЯ ТОРГОВЕЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЯК ФАКТОР ДУХОВНОСТІ.....	86
Олеськова Галина МИСТЕЦТВО СПІЛКУВАННЯ З ПАЦІЄНТАМИ ЯК АСПЕКТ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СЕСТРИНСЬКОГО ПЕРСОНАЛУ.....	89
Паляничук Світлана ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ В НАВЧАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ.....	92
Плютиця Наталія АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ МОЛОДІ В ПЕРІОД СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ КРИЗИ.....	94
Савчук Анастасія ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ВПЛИВУ УМОВ СОЦІАЛЬНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ НА ЦІННІСНО-СМИСЛОВЕ САМОВИЗНАЧЕННЯ ЮНАКІВ.....	97
Сарнаєвська Тетяна ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ СТУДЕНТІВ ТА ЇХ ЗВ'ЯЗКУ З УСПІШНІСТЮ НАВЧАННЯ.....	100
Сніцаренко Наталія ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ З ДЦП.....	103
Степчук Аліна ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЖИТТЄСТІЙКОСТІ СТУДЕНТІВ- ПСИХОЛОГІВ.....	106
Стоцька Яна ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОСОБИСТОСТІ УСПІШНОГО ПІДПРИЄМЦЯ.....	108
Хайруліна Ольга ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ КОМПОНЕНТІВ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ ДО СЛУЖБИ В АРМІЇ.....	110
Чорна Тетяна ПОРУШЕННЯ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я СТУДЕНТІВ ВІЗ.....	113
Чумак Тетяна ДО ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ САМОСВІДОМОСТІ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ.....	117
Чухрій Катерина ЕМПІРИЧНЕ ВИВЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ЕКЗИСТЕНЦІАЛЬНОГО СТРАХУ СМЕРТІ У ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ.....	120

залежить якість світоглядних знань, уміння ними користуватися, а також характер відносин між людьми.

Список використаних джерел:

1. Бех І. Д. Духовні цінності в розвитку особистості // Педагогіка й психологія. – 1997. – №1. – С. 123.
2. Боришевський М. Й. Духовність як ознака довершеності особи // Педагогічна газета. – 2006. – №1. – С. 3.
3. Кришемінська Л. Д. Етика ділових відносин у торгівлі: підручник для учнів професійних навч.-виховничих закладів / Л. Д. Кришемінська. – К. : Вища школа, 1995. – 67 с.
4. Лапинская И. П. Общение «продавец-покупатель» в условиях городского рынка/ Лапинская И. П., Виноходова Т. Н., Пономарева Т. Н. // Культура общения и ее формирование. – 2000. – №7. – С. 72-75.
5. Корольчук М.С. Практична психологія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. // М.С. Корольчук, В.М. Корольчук, Г.М. Ржевський та ін. – К. : Київ. нац. торг.-екон. Ун-т, 2014. – 728с.

Олеськова Галина

ХНУ, аспірантка, Хмельницький

**МИСТЕЦТВО СПІЛКУВАННЯ З ПАЦІЄНТАМИ ЯК АСПЕКТ
ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СЕСТРИНСЬКОГО ПЕРСОНАЛУ**

Постановка проблеми та її актуальність. Професійна діяльність лікарів та сестринського персоналу – представників соціономічних професій передбачає постійне спілкування з пацієнтами різних вікових груп. Процес професійної комунікації вимагає від них неабиякої майстерності, що, в свою чергу, впливає і на ефективність лікування та одужання пацієнтів. Тому актуальним є питання формування такої фахової компетентності, як мистецтво спілкування у ході фахової підготовки.

Мета. У цій статті ставимо за мету визначити стан дослідження проблеми у психолого-педагогічній літературі та виявити особливості спілкування сестринського персоналу з пацієнтами різних вікових груп.

Вклад основного матеріалу. Аналіз психолого-педагогічної літератури свідчить про інтерес багатьох науковців до питань комунікативної компетентності медиків, у тому числі особливостей спілкування сестринського персоналу з пацієнтами різних вікових груп. Студенти-медики вивчають дисципліни «Основи психології та спілкування» та «Медсестринська етика і деонтологія», які навчають психологічним основам спілкування медичної сестри і пацієнта [2].

Підручник «Основи загальної та медичної психології» за редакцією І. Вітенка та О. Чабана висвітлює загальні й окремі питання психології та медичної психології. Праці С. Максименка присвячені питанням медичної психології та педагогіки вищої медичної освіти. У праці Ю. Колісник-Гуменюк актуалізована проблема підвищення якості підготовки медичних сестер і лаборантів шляхом упровадження інтерактивних методик у професійну освіту.

Особливості спілкування медичної сестри з особистістю пацієнта висвітлені у статті С. Шип та С. Ястремської [1; 3; 4; 5; 10].

Психолого-педагогічні умови особистісного становлення майбутнього фахівця, специфіку міжособистісного спілкування в професіях типу «людина-людина», а саме психологічні аспекти спілкування в медичній та педагогічній галузях суспільного життя висвітлено в працях М. Філоненко [7; 8].

У своїй монографії «Психологія особистісного становлення лікаря» автор визначає такі складові комунікативної компетентності, які є основою професіоналізації студентів-медиків: толерантність, спостережливість, емпатійність [7, с. 158].

У професійній діяльності сестринського персоналу, крім умінь та навичок по догляду та спостереженню за хворими, наданню невідкладної долікарської допомоги, надзвичайно важливу роль відіграють уміння з пропаганди медико-гігієнічних знань та профілактики захворювань, навчання та виховання здорового способу життя у людей [9, с. 205].

Стиль і методи роботи сестринського персоналу, володіння технікою психологічного впливу на пацієнтів і уміння поводитися з ними, передусім індивідуальний підхід до кожного, пантоміміка, жести, техніка мовлення, голос відіграють у процесі спілкування сестринського персоналу з пацієнтами важливу роль.

Питання психології спілкування сестринського персоналу з дітьми, пацієнтами терапевтичного профілю, а також пацієнтами похилого віку вивчали Т. Матвійчук, А. Кралько, В. Іванова та Е. Куриленок. Автори навчально-методичного посібника «Основи сестринської педагогіки» виокремлюють певні особливості та деякі відмінності у спілкуванні з пацієнтами вищевказаних вікових категорій.

Спілкуючись з дитиною, сестринському персоналу слід враховувати низку психологічних особливостей дитячого віку. При виконанні медичних процедур дитині слід використовувати терапевтичну гру як метод навчання і підготовки дитини до медичних процедур. Вона вклучає два етапи: підготовку дітей до процедур та спілкування з ними відповідно до їхніх вікових груп. Терапевтична гра зменшує страхи хворої дитини, сприяє адаптації дитини до процедур і медичного оточення, допомагає подолати неспокій і депресію, відчути захищеність і турботу з боку сестринського персоналу, сприяє психологічному одужанню дитини [6, с. 15].

Ефективність лікування багато в чому залежить від віри пацієнта в одужання, а прямий обов'язок сестринського персоналу – зруйнувати перешкоду в контакті з людиною, викликати довіру, підбадьорити ласкавим словом, оскільки співчуття і заспокоєння словом – одне з найважливіших психотерапевтичних засобів. Сестринському персоналу необхідно спробувати відвернути увагу людини від похмурих думок, переконати в необґрунтованості її побоювань, намагатися зрозуміти її переживання та співчутливо прийняти їх [6, с. 16].

У людей похилого віку є свої особливості збереження життєвої позиції: конструктивна, залежна, захисна, ворожості до світу, ворожості до себе і свого життя. Люди з конструктивною позицією все життя були спокійні і задоволені

життям, позитивно ставилися до життя, здатні змиритися з фактом смерті, активні та налаштовані на надання допомоги іншим. Вони шукають контактів з людьми, спілкування з сестринським персоналом. Люди, які все життя були слабковільними і пасивними, у старості з великим зусиллям шукають допомоги, визнання, не отримуючи яке, відчують себе нещасними. Сестринський персонал може надати допомогу людям з подібною позицією своїм позитивним і оптимістичним ставленням до життя [6, с. 17].

Висновки. Можливість успішного формування такої фахової компетентності, як мистецтво спілкування у ході фахової підготовки сестринського персоналу, знаходиться в прямій залежності від змісту і форм організації навчального процесу, дисциплін навчального плану. Встановлену залежність слід урахувувати у процесі проведення перспективних досліджень, пов'язаних з удосконаленням фахової підготовки сестринського персоналу. З огляду на вище зазначене, можна зробити висновок: мистецтву спілкування сестринського персоналу, в тому числі з пацієнтами, сприяє вивчення таких дисциплін як «Культура фахового мовлення», «Медсестринська етика і деонтологія», «Основи загальної та медичної психології», «Основи психології та спілкування», «Основи сестринської педагогіки», «Психологія спілкування» та ін.

Список використаних джерел:

1. Вітенко І. С. Основи загальної та медичної психології / І. С. Вітенко, О. С. Чабан. – Тернопіль : Укрмедкнига, 2003. – 344 с.
2. Касевич Н. М. Медсестринська етика і деонтологія: підручник / Н. М. Касевич. – К.: Медицина, 2009. – 200 с.
3. Колісник-Гуменюк Ю. І. Формування професійно-етичної культури майбутніх фахівців у процесі гуманітарної підготовки в медичних колледжах : монографія / Ю.І. Колісник-Гуменюк. – Львів : Край, 2013. – 296 с.
4. Максименко С. Д. Медична психологія : підручник / [С. Д. Максименко, І. А. Коваль, К. С. Максименко, М. В. Папуча]. – Вінниця : Нова Книга, 2008. – 520 с.
5. Максименко С. Д. Педагогіка вищої медичної освіти : підручник / С. Д. Максименко, М. М. Філоненко. – К.: Центр учбової літератури, 2014. – 288 с.
6. Матвейчик Т. В. Основи сестринської педагогіки и підвищення професіонального мастерства : учеб.-метод. пособие / [Т. В. Матвейчик, А. А. Кралько, В. И. Иванова, Е. Л. Куриленок]. – Минск : ГУ «Республиканская научная медицинская библиотека, 2012. – 160 с.
7. Філоненко М. М. Психологія особистісного становлення лікаря : монографія / М. М. Філоненко. – Київ: Центр учбової літератури, 2016. – 334 с.
8. Філоненко М. М. Психологія спілкування : підручник / М. М. Філоненко. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 224 с.
9. Шегедін М. Б. Медсестринство в Україні : навч. посіб. / М. Б. Шегедін. – Тернопіль : Укрмедкнига, 2003. – 280 с.
10. Шип С. І. Ястремська С. О. Особливості спілкування медичної сестри з особистістю пацієнта // Медсестринство. – 2015. – № . – С. 5-7.